

Guía Docente				
Datos Identificativos				2021/22
Asignatura (*)	Cultura Latina Medieval	Código	613G02033	
Titulación	Grao en Galego e Portugués: Estudos Lingüísticos e Literarios			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Optativa	4.5
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Letras			
Coordinación	Ferraces Rodriguez, Arsenio	Correo electrónico	a.ferraces@udc.es	
Profesorado	Ferraces Rodriguez, Arsenio	Correo electrónico	a.ferraces@udc.es	
Web	https://coruna.academia.edu/AFerracesRodriguez/			
Descrición xeral	Estudo de diversos aspectos do sistema literario e cultural da Idade Media latina, con especial atención á produción do texto, á transmisión do saber e ó mundo que os textos reflexan. Dada a pertencencia da materia ao Grao en galego e portugués, será obxecto de atención preferente a relación entre a cultura latina da Idade Media e a galego-portuguesa.			
Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non hai 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen Lecturas, Análise de fontes documentais Proba mixta e Sesión maxistral (en caso de continxencia, todas serán realizadas con emprego das TIC) *Metodoloxías docentes que se modifican Nos apartados de Aprendizaxe colaborativa e Traballos tutelados estaba prevista na Guía a utilización de tecnoloxías da información e comunicación. Na eventualidade de ensino a distancia a dinámica será similar á do ensino presencial, pero o tamaño dos grupos estará limitado a un máximo de cinco personas por sesión coa finalidade de estimular a participación activa da totalidade de membros do grupo. 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado A través do correo electrónico e plataforma Teams 4. Modificacións na avaliación *Observacións de avaliación: Na eventualidade de ensino a distancia a avaliación poderá consistir na preparación dun traballo con lectura reflexiva polo alumno dunha ou varias fontes do programa. Ó traballo serálle adxudicado o 100 % da nota final e deberá ser entregado no día da data oficial de exame. De consideralo oportuno, o profesor poderá comprobar o grado de dominio do tema plantexándolle ó alumno, por vía oral e en sesión que quedará gravada, cuestións pertinentes ó tema do traballo entregado. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Coñecer e aplicar os métodos e as técnicas de análise lingüística e literaria.
A2	Saber analizar e comentar textos e discursos literarios e non literarios utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual.
A11	Ter capacidade para avaliar, analizar e sintetizar criticamente información especializada.

A13	Coñecer a lingua, a literatura e a cultura latina.
A16	Coñecer a crítica textual e a edición de textos.
A29	Ter coñecementos de terminoloxía e neoloxía.
B1	Utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de busca de información.
B3	Adquirir capacidade de autoformación.
B5	Relacionar os coñecementos cos doutras áreas e disciplinas.
B6	Ter capacidade de organizar o traballo, planificar e xestionar o tempo e resolver problemas de forma efectiva.
B7	Ter capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento e de exercer o pensamento crítico.
B8	Apreciar a diversidade.

Resultados da aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título	
Coñecer e aplicar os métodos e as técnicas de análise lingüística e literaria no campo dos estudos latinos medievais	A1 A29	
Saber analizar e comentar textos literarios e non literarios latinos da Idade Media utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual.	A2 A16	
Coñecer a lingua, a literatura e a cultura latina da Idade Media.	A11 A13	
Utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de busca de información especializados no campo dos estudos latinos medievais.		B1
Adquirir capacidade de autoformación no campo dos estudos latinos medievais.		B3 B6
Relacionar os coñecementos cos doutras áreas e disciplinas, particularmente a historia das literaturas medievais vernáculas.		B5
Ter capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento, de exercer o pensamento crítico e apreciar a diversidade cultural.		B7 B8

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Cuestións preliminares.	1.1. Cuestións de concepto: obxetivos e límites da materia. 1.2. Periodización da literatura latina medieval. 1.3. O latín medieval: características básicas. 1.4. Características da produción e difusión literaria medieval.
2. A literatura na Gallaecia tardoantiga	2.1. Os séculos IV-V: panorama xeral 2.2. Paulo Orosio 2.3. Hidacio de Chaves 2.4. Palabras e cousas: estudio de realia particulares
3. A literatura na Gallaecia do século VI	3.1. O século VI: panorama xeneral 3.2. Martín de Braga, De correctione rusticorum 3.3. Supersticións de tipo popular
4. Os séculos VII-IX	4.1. Os séculos VII-IX: panorama de autores e obras 4.2. As Etymologiae de Isidoro de Sevilla 4.3. A transmisión do saber: Isidoro como axente transmisor entre a Antigüidade e a Idade Media 4.4. Fructuoso e Valerio do Bierzo
5. Séculos XI-XII	5.1. Panorama xeneral 5.2. O Liber Sancti Iacobi 5.3. A Vida de San Rosendo de Celanova

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Aprendizaxe colaborativa	A2 A16	16	16	32
Traballos tutelados	A11 B6	0	16.5	16.5
Lecturas	B1 B3 B8	0	30	30
Análise de fontes documentais	A1 A2 A29	0	15	15
Proba mixta	B5 B7	2	0	2
Sesión maxistral	A13	16	0	16
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Traballos tutelados	Pequenos traballos que se irán indicando ao longo do curso relativos aos temas de aprendizaxe colaborativa, onde o alumno terá que demostrar a asimilación de conceptos, manexo da bibliografía e/ou aplicación dunha metodoloxía concreta.
Lecturas	Lectura dos manuais, artigos e monografías que se indiquen para cada tema, así como dos materiais que se poñan a disposición do alumnos a través da plataforma de teleformación.
Análise de fontes documentais	Análise dos textos medievais que se comentarán especialmente nas sesións maxistras e de aprendizaxe colaborativa. Indicaranse ao longo do curso os textos e as traducións recomendadas.
Proba mixta	Proba que integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas sobre contidos do programa.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Os traballos estarán relacionados cos temas destinados á aprendizaxe colaborativa. Consistirán en comentarios de textos, recensións de artigos, aplicacións de métodos de análise ou outras actividades puntuais que se consideren proveitosas para a autoaprendizaxe do alumno. O profesor fará un seguimento destes traballos e atenderá dúbidas sobre os mesmos no horario de titorías ou previa cita co alumno.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A13	Asistencia ás aulas. Para obter a puntuación deste apartado é necesario que o alumno asista como mínimo ó 70 % das sesións.	10
Aprendizaxe colaborativa	A2 A16	Os diversos exercicios de análise e comentario de textos faranse en sesións presenciais de carácter práctico e con dinámica de grupo. Valorarase tanto a asistencia a estas sesións como a participación activa de cada estudante no desenvolvemento das mesmas. Poderá pedirse a ulterior presentación por escrito dalgúns destes exercicios en forma de breve comentario dun texto, resolución dun test etc.	15

Traballos tutelados	A11 B6	Valorarase sobre todo o rigor da análise e a capacidade de síntese, mais tamén a orixinalidade dos enfoques, así como a corrección da expresión escrita e a eficacia da presentación oral. A presentación deste traballo terá carácter obrigatorio para superar a materia.	25
Proba mixta	B5 B7	Proba escrita individual, que se efectuará a final de curso a propósito dos diversos contidos desenvolvidos tanto nas sesións expositivas coma nas sesións de carácter práctico. Valorarase sobre todo a capacidade crítica, a capacidade de extraer información a partir dos textos dos autores, a de relacionar uns autores con outros e a claridade dos conceptos. A expresión ha de ser correcta e a redacción clara. Os textos propostos para a proba, na lingua orixinal ou en tradución, según a cuestión a tratar, serán de similar dificultade ca os que teñan sido comentados e estudados na aula. A proba terá unha duración de dúas horas. Ningún alumno poderá abandonar a aula ata que a totalidade dos seus compañeiros finalicen a proba e entreguen o exame. Requerirase unha cualificación mínima de 5 sobre 10 para dar por superada esta proba.	50

Observacións avaliación

O alumnado que non superar a materia na primeira oportunidade, terá unha segunda no mes de xullo. Nesta segunda oportunidade, deberán ser presentadas/realizadas as actividades e/ou probas non superadas ou non presentadas anteriormente.

Os/as estudantes que, por teren dispensa académica, non asistan ás sesións maxistras e prácticas deberán preparar pola súa conta os traballos e actividades programados para a avaliación da materia. A cualificación ponderada será: 50% (traballos); 50% (proba final)

Os estudantes recibirán a cualificación de Non Presentado en caso de non asistir en ás probas finais das oportunidades de maio e xullo.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Amado, T. (). Estudos Clásicos e Bibliografía: http://www.gfc-usc.org/?q=es/node/98. - Cavallo, G.-Leonardi, C.-Menestò, E. (eds.) (1993-). Lo spazio letterario del Medioevo. 1. Il Medioevo latino. Roma - Curtius, E. R. (1955). Literatura europea y Edad Media latina. México-Madrid-Buenos Aires - Díaz y Díaz, M. (1985). Visiones del más allá en Galicia durante la Alta Edad Media. Santiago de Compostela - Dronke, P. (1968). Medieval Latin and the Rise of European Love-Lyric. Oxford - Dronke, P. (1995). La lírica en la Edad Media. Barcelona - Genicot, L. (dir.) (1972-). Typologie des sources du Moyen Âge occidental. Turnhout - Leonardi, C. (ed.) (2002). Letteratura latina medievale (secoli VI-XV). Un manuale. Firenze - López Díaz, X. (trad.) (2013). Códice Calixtino. O liber Sancti Iacobi en galego. Santiago de Compostela - López Pereira, J.E. (1989). O primeiro espertar cultural de Galicia: cultura e literatura nos séculos IV e V. Saantiago de Compostela - Moralejo Álvarez, J.L. (1980). "Literatura hispano latina", en: Historia de las literaturas hispánicas no castellanas, pp. 15-137. Madrid - Moralejo Álvarez, J. L. (2002). La poesía latina medieval: apuntes para una clasificación genérica. León - (). Bibliotheca Augustana &lt;http://www.fh-augsburg.de/~harsch/a_alpha.html&gt;. - (). Latin Library &lt;http://www.thelatinlibrary.com/&gt;.
Bibliografía complementaria	A bibliografía complementaria indicárase con cada tema

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías